

EHDOTUS VALTIONEUVOSTON ASETUKSEKSI NUORISOTYÖSTÄ JA -POLITIIKASTA ANNETUN VALTIONEUVOSTON ASETUKSEN MUUTTAMISESTA

1 Asian tausta ja asetusehdotuksen pääasiallinen sisältö

Nuorisolaissa (1285/2016) ja nuorisotyöstä ja -politiikasta annetussa valtioneuvoston asetuksessa (211/2017) määritellään edellytykset, joilla valtakunnallinen nuorisoalan järjestö voi tulla hyväksytyksi valtionapukelpoiseksi järjestöksi, ja miten yhteisö voidaan hyväksyä valtionapukelpoiseksi valtakunnalliseksi nuorisoalan osaamiskeskukseksi tai nuorisokeskukseksi. Nuorisolaissa ja nuorisotyöstä ja -politiikasta annetussa valtioneuvoston asetuksessa säädetään lisäksi niistä arvioinnin perusteista, joiden mukaisesti valtakunnallisten nuorisoalan järjestöjen, valtakunnallisten nuorisoalan osaamiskeskusten ja nuorisokeskusten valtionavustukset myönnetään. Sekä valtionapukelpoisuudet että avustukset ovat harkinnanvaraisia ja ne perustuvat opetus- ja kulttuuriministeriön päätökseen.

Nuorisotyöstä ja -politiikasta annetussa valtioneuvoston asetuksessa säädetään tarkemmin nuorisotyön ja -politiikan aluehallinnosta, valtakunnallisen nuorisotyön ja -politiikan ohjelmasta, valtion nuorisoneuvostosta ja arviointi- ja avustustoimikunnasta sekä valtakunnallisten nuorisoalan järjestöjen, valtakunnallisten nuorisoalan osaamiskeskusten, nuorisokeskusten ja nuorten työpajojen valtionapukelpoisuuden hyväksymisestä sekä valtionavustuksen myöntämisen edellytyksistä niiden toimintaan.

Pääministeri Sanna Marinin hallituksen ohjelman mukaan valmistellaan tarpeelliset esitykset nuorisolain tarkistamiseksi tavoitteena erityisesti avustusprosessien sujuvoittaminen. Hallitusohjelmassa mainitut tarkistamistarpeet liittyvät nuorisolain ja sen nojalla annetun valtioneuvoston asetuksen säännöksiin, jotka koskevat valtakunnallisten nuorisoalan järjestöjen, valtakunnallisten nuorisoalan osaamiskeskusten ja nuorisokeskusten valtionapukelpoiseksi hyväksymistä, vuosivastusprosessia sekä avustuskäytäntöjen sujuvuutta ja läpinäkyvyyttä.

Laki nuorisolain muuttamisesta (955/2022) on vahvistettu 25.11.2022 ja se tuli voimaan 1.1.2023. Nuorisolain muuttamista koskevan hallituksen esityksen (HE 107/2022 vp) mukaan lailla muutetaan valtakunnallisen nuorisoalan järjestön, valtakunnallisen nuorisoalan osaamiskeskuksen sekä nuorisokeskuksen valtionapukelpoisuuden hyväksymistä koskevia säännöksiä tarkentamalla valtionapukelpoisuuden hyväksymisen edellytyksiä. Lisäksi selkeytetään valtakunnallisen nuorisoalan järjestön, valtakunnallisen nuorisoalan osaamiskeskuksen sekä nuorisokeskuksen valtionavustuksen määräytymisen perusteita. Nuorisolain muutosten perusteella on tarpeen muuttaa myös nuorisotyöstä ja -politiikasta annetun valtioneuvoston asetuksen 5—10 §:ää, joissa säädetään tarkemmin valtakunnallisten nuorisoalan järjestöjen, valtakunnallisen nuorisoalan osaamiskeskusten ja nuorisokeskusten valtionapukelpoisuuden hyväksymisen edellytyksistä ja valtionavustuksen myöntämisen edellytyksistä sekä valtionavustuksen myöntämisessä noudatettavasta menettelystä.

Asetuksen 1 §:ään ehdotetaan tehtäväksi tekniluonteinen muutos, jolla tarkennettaisiin aluehallintoviraston tehtäviä myöntämiensä valtionavustusten käytön valvonnan osalta vastaamaan nykyistä soveltamiskäytäntöä. Lisäksi asetuksen 3 ja 4 §:ää muutettaisiin siten, että jatkossa niissä ei säädettäisi enää valtion nuorisoneuvoston ja arviointi- ja avustustoimikunnan pääsihteerin ja muun henkilöstön toimikaudesta. Tarkoitus on, että jatkossa valtion nuorisoneuvoston

ja arviointi- ja avustustoimikunnan pääsihteerien ja muun henkilöstön nimitykset eivät olisi sidottuja valtion nuorisoneuvoston ja arviointi- ja avustustoimikunnan toimikausiin. Eduskunta on 6.2.2023 hyväksynyt arpajaislain muuttamisesta annetun lain, jota koskevan hallituksen esityksen (HE 255/2022 vp) mukaan tavoitteena on poistaa rahapelituotolla rahoitettujen toimintojen taloudellinen ja määrärahasoon liittyvä riippuvuus Veikkaus Oy:n tuotosta. Arpajaislaissa säädetyistä Veikkaus Oy:n tuoton yksilöidyistä käyttötarkoituksista ja rahoituksen jakautumisesta eri käyttökohteisiin luovutaan uuden rahoitusmallin johdosta. Uuden rahoitusmallin johdosta myöskään valtion nuorisoneuvoston ja arviointi- ja avustustoimikunnan määrärahoja ei enää kateta vuoden 2024 alusta lukien Veikkaus Oy:n rahapelitoiminnan tuotoista, joten valtion nuorisoneuvoston ja arviointi- ja avustustoimikunnan henkilöstön palvelussuhteiden määrääkaisuutta koskeva sääntely on tarkoituksenmukaista poistaa nuorisotyöstä ja -politiikasta annetusta valtioneuvoston asetuksella.

2 Asetuksenantovaltuus

Nuorisolain 4 §:n 2 momentin mukaan nuorisotyön ja -politiikan aluehallinnon tehtävistä vastaavat aluehallintovirastot. Tehtävistä säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

Nuorisolain 6 §:n 4 momentin mukaan valtion nuorisoneuvoston tehtävistä ja asettamisesta säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella. Valtioneuvoston asetuksella säädetään myös neuvoston kokoonpanosta.

Nuorisolain 7 §:n 3 momentin mukaan arviointi- ja avustustoimikunnan tehtävistä ja asettamisesta säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella. Valtioneuvoston asetuksella säädetään myös toimikunnan kokoonpanosta.

Nuorisolain 17 §:n 5 momentin mukaan tarkempia säännöksiä valtakunnallisten nuorisoalan järjestöjen valtionapukelpoisuuden hyväksymisen edellytyksistä ja hyväksymisessä noudatettavasta menettelystä voidaan antaa valtioneuvoston asetuksella.

Nuorisolain 18 §:n 5 momentin mukaan tarkempia säännöksiä valtakunnalliselle nuorisoalan järjestölle myönnettävän valtionavustuksen myöntämisen edellytyksistä ja valtionavustuksen myöntämisessä noudatettavasta menettelystä voidaan antaa valtioneuvoston asetuksella.

Nuorisolain 19 §:n 5 momentin mukaan tarkempia säännöksiä valtakunnallisista nuorisoalan osaamiskeskuksista ja niiden tehtävistä sekä valtionapukelpoisuuden hyväksymisen ja valtionavustuksen saamisen edellytyksistä voidaan antaa valtioneuvoston asetuksella.

Nuorisolain 20 §:n 4 momentin mukaan tarkempia säännöksiä nuorisokeskuksen valtionapukelpoisuuden hyväksymisen ja valtionavustuksen saamisen edellytyksistä voidaan antaa valtioneuvoston asetuksella.

3 Asetusehdotuksen sisältö

1 § Nuorisotyön ja -politiikan aluehallinnon tehtävät

Pykälän 1 momentin 2 kohtaa ehdotetaan muutettavaksi siten, että aluehallintoviraston tehtävänä olisi valtionavustusten myöntämisen sekä myöntämiensä avustusten vaikutusten arvioinnin ohella myöntämiensä avustusten käytön valvonta. Muutoksella tarkennettaisiin aluehallintoviraston tehtäviä myöntämiensä valtionavustusten käytön valvonnan osalta vastaamaan nykyistä soveltamiskäytäntöä. Nykyisinkin aluehallintovirastot valvovat myöntämiensä valtionavustusten käyttöä.

3 § Valtion nuorisoneuvosto

Voimassa olevan 3 §:n 5 momentin mukaan neuvostolla on pääsihteeri, jonka lisäksi neuvostolla voi olla muuta henkilökuntaa. Neuvoston toimistotehtävät hoidetaan opetus- ja kulttuuriministeriössä. Ministeriö nimeää henkilöstön neuvoston toimikaudeksi.

Pykälän 5 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että jatkossa valtion nuorisoneuvoston henkilöstön palvelussuhteiden kesto ei olisi sidottu neuvoston toimikausiin, vaan valtion nuorisoneuvoston pääsihteeri ja muu henkilöstö voitaisiin nimittää tehtäviinsä myös toistaiseksi. Ehdotetun säännöksen mukaan neuvostolla olisi pääsihteeri, jonka lisäksi neuvostolla voisi olla myös muuta henkilöstöä. Opetus- ja kulttuuriministeriö määräisi pääsihteerin ja muun henkilöstön. Pääsihteeri ja muu henkilöstö olisivat palvelussuhteessa opetus- ja kulttuuriministeriöön.

Vuoden 2024 alusta lukien valtion nuorisoneuvoston määrärahoja ei enää kateta Veikkaus Oy:n rahapelitoiminnan tuotoista, vaan menokehyksen sisältä yleiskatteellisista budjettivaroista. Uuden rahoitusmallin käyttöönoton johdosta valtion nuorisoneuvoston henkilöstön virkasuhteiden määräaikaisuus on tarpeen poistaa säädösten avulla. Nykyisin valtion nuorisoneuvoston henkilöstön virkasuhteet opetus- ja kulttuuriministeriössä ovat olleet määräaikaisia, koska rahapelitoiminnan tuotoista ei ole voitu rahoittaa vakituisten palvelussuhteiden palkkausta.

4 § *Arviointi- ja avustustoimikunta*

Voimassa olevan 4 §:n 5 momentin mukaan toimikunnalla on pääsihteeri, jonka lisäksi toimikunnalla voi olla muuta henkilökuntaa. Toimikunnan toimistotehtävät hoidetaan opetus- ja kulttuuriministeriössä. Ministeriö nimeää henkilöstön toimikunnan toimikaudeksi.

Pykälän 5 momenttia ehdotetaan muutettavaksi ehdotettua 3 §:n 5 momenttia vastaavasti siten, että jatkossa arviointi- ja avustustoimikunnan henkilöstön palvelussuhteiden kesto ei olisi sidottu toimikunnan toimikausiin, vaan pääsihteeri ja muu henkilöstö voitaisiin nimittää tehtäviinsä myös toistaiseksi. Ehdotetun säännöksen mukaan toimikunnalla olisi pääsihteeri, jonka lisäksi toimikunnalla voisi olla myös muuta henkilöstöä. Opetus- ja kulttuuriministeriö määräisi pääsihteerin ja muun henkilöstön. Pääsihteeri ja muu henkilöstö olisivat palvelussuhteessa opetus- ja kulttuuriministeriöön.

Vuoden 2024 alusta lukien arviointi- ja avustustoimikunnan määrärahoja ei enää kateta Veikkaus Oy:n rahapelitoiminnan tuotoista, vaan menokehyksen sisältä yleiskatteellisista budjettivaroista. Uuden rahoitusmallin käyttöönoton johdosta myös arviointi- ja avustustoimikunnan henkilöstön virkasuhteiden määräaikaisuus on tarpeen poistaa. Nykyisin arviointi- ja avustustoimikunnan henkilöstön virkasuhteet opetus- ja kulttuuriministeriössä ovat olleet määräaikaisia, koska rahapelitoiminnan tuotoista ei ole voitu rahoittaa vakituisten palvelussuhteiden palkkausta.

5 § *Valtakunnallisen nuorisoalan järjestön hyväksyminen valtionapukelpoiseksi*

Voimassa olevassa 5 §:ssä säädetään valtakunnallisen nuorisoalan järjestön hyväksymisestä valtionapukelpoiseksi. Pykälää ehdotetaan muutettavaksi siten, että siinä otettaisiin huomioon 1.1.2023 voimaan tulleesta nuorisolain muuttamisesta annetusta laista johtuvat muutokset, jotka liittyvät valtakunnallisen nuorisoalan järjestön valtionapukelpoisuuden hyväksymiseen.

Pykälää muutettaisiin siten, että siinä säädettäisiin tarkemmin muun muassa, mitä tekijöitä otettaisiin huomioon järjestön toiminnan merkitystä ja vaikuttavuutta nuorisotyön ja -toiminnan kannalta arvioitaessa, toiminnan ajankohtaisuutta ja toiminnan valtakunnallisuutta arvioitaessa, arvioitaessa toimintaa nuorten yhdenvertaisuuden, tasa-arvon ja osallisuuden edistämiseksi, sekä mitä otettaisiin huomioon järjestön hallinnon ja talouden hoitoa arvioitaessa.

Pykälän *1 momentti* vastaisi voimassa olevaa 1 momenttia.

Pykälän *2 momentin* mukaan järjestön toiminnan merkitystä ja vaikuttavuutta nuorisotyön ja -toiminnan kannalta arvioitaessa otettaisiin huomioon, miten tavoitteellista, tuloksellista ja vaikutuksiltaan laajaa järjestön toiminta on nuorisosalalla.

Pykälän *3 momentin* mukaan järjestön toiminnan ajankohtaisuutta arvioitaessa otettaisiin huomioon, miten järjestön toiminta vastaa nuorten ajankohtaisiin tarpeisiin. Arvioinnissa otettaisiin huomioon tilanteet, joissa järjestö kohdistaa toimintansa välittömästi nuoriin sekä tilanteet, joissa järjestön toiminta kohdistuu välillisesti nuoriin, esimerkiksi tarjoamalla palveluja nuorisosalan järjestöille, kunnille, muille nuorisosalan yhteisöille tai nuorten parissa työskenteleville.

Nuorisolain muuttamista koskevan hallituksen esityksen (HE 107/2022 vp) mukaan toiminnan ajankohtaisuuden arvioimisella tarkoitetaan sen arvioimista, miten hyvin järjestön toiminta vastaa nuorten muuttuviin tarpeisiin. Tarkoituksena on kohdistaa valtionavustuksia nykyistä paremmin nuorten kiinnostukseen ja tarpeisiin perustuvaan toimintaan. Tässä yhteydessä nuorten muuttuvia tarpeita tarkasteltaisiin nuorten elämässä, toiminnassa ja toimintaympäristössä tapahtuvien merkittävien muutostrendien kautta. Tarkoitus on, että valtionapuviranomainen arvioisi, miten valtakunnalliset nuorisosalan järjestöt ottavat merkittävät muutostrendit huomioon toiminnassaan ja sen suunnittelussa. Tarkoituksena ei ole avustusjärjestelmän reagointi vain satunnaisiin tai lyhyellä aikavälillä tapahtuviin, kuten vuosittaisiin muutoksiin ja ilmiöihin.

Pykälän *4 momentin* mukaan toiminnan valtakunnallisuutta arvioitaessa otettaisiin huomioon järjestön toiminnan alueellinen kattavuus. Ehdotetun säännöksen mukaan järjestön toiminta määriteltäisiin valtakunnalliseksi, kun toimintaa järjestetään vähintään seitsemän maakunnan alueella tai järjestön toiminta tavoittaa kohderyhmänsä muutoin maanlaajuisesti.

Toiminnan valtakunnallisuuden osalta edellytetään nykyisin toimintaa vähintään kolmen maakunnan alueella, mutta jatkossa järjestön valtakunnallisuutta arvioitaessa edellytettäisiin, että järjestöllä on toimintaa vähintään seitsemän maakunnan alueella, tai että järjestön toiminta tavoittaa kohderyhmänsä muutoin maanlaajuisesti. Toiminnan tosiasiallisen valtakunnallisuuden varmistamiseksi edellytettäisiin jatkossa toiminnan nykyistä laajempaa kattavuutta, koska tarkoituksena ei ole avustaa pelkästään alueellista tai paikallista toimintaa. Siten toiminnan edellyttäminen vähintään seitsemän maakunnan alueella olisi perusteltua ottaen huomioon, että ehdotettava maakuntien vähimmäismäärä olisi kuitenkin alle puolet kaikista maakunnista.

Järjestön toiminnan voitaisiin katsoa tavoittavan kohderyhmänsä maanlaajuisesti niissäkin tapauksissa, joissa järjestön kohderyhmä on sijoittunut vain joillekin maantieteellisille alueille. Säännöksen perusteella valtakunnalliseksi ei kuitenkaan katsottaisi toimintaa, jossa hakija olisi rajannut kohderyhmänsä siten, että kohderyhmä olisi lähtökohtaisesti paikallinen tai alueellinen. Säännös mahdollistaisi myös muun kuin toimintaan osallistuvien fyysiseen kohtaamiseen perustuvan valtakunnallisen toiminnan, kuten tietoverkkojen kautta tai etäyhteyksin toteutettavan toiminnan. Näissäkin tapauksissa järjestön tulisi valtionapukelpoisuuden saadakseen kuitenkin pystyä luotettavasti osoittamaan toimintansa tosiasiallinen valtakunnallisuus.

Ehdotetun 5 §:n 8 momentin nojalla olisi jatkossakin kielellisten ja muiden vähemmistöjen aseman turvaamiseksi mahdollista poiketa järjestön toiminnan valtakunnallisuusmääritelmästä kielellisen tai muun vähemmistön keskuudessa tai toimialallaan valtakunnallisesti edustavaksi katsottavan järjestön osalta edellyttäen, että järjestön toiminnalla kuitenkin on riittävä kattavuus suhteessa järjestön määrittelemään kohderyhmään.

Pykälän *5 momentin* mukaan nuorten yhdenvertaisuuden, tasa-arvon ja osallisuuden edistämistä arvioitaessa otettaisiin huomioon, miten niiden edistäminen toteutuu järjestön sisäisessä toiminnassa ja yhteiskunnallisesti järjestön tavoitteiden ja sen toteuttamien toimenpiteiden kautta sekä kuinka saavutettavaa järjestön toiminta on eri ryhmiin kuuluvien nuorten kannalta.

Pykälän *6 momentin* mukaan järjestön hallinnon ja talouden vastuullista hoitoa arvioitaessa otettaisiin huomioon, onko järjestön hallinnon ja talouden seuranta ja valvonta järjestetty asianmukaisesti. Järjestön hallinnon ja talouden seurannan ja valvonnan asianmukaista järjestämistä arvioitaessa tarkasteltaisiin esimerkiksi sitä, noudattaako järjestö toiminnassaan yhdistyksiä tai säätiöitä ja niiden taloudenhoitoa koskevia voimassa olevia säädöksiä ja muita velvoitteita, omia sääntöjään ja päätöksiään sekä valtionapuviranomaisen antamia avustuksen käyttöä koskevia ehtoja ja rajoituksia. Lisäksi tarkasteltaisiin sitä, onko järjestöllä riittävät menettelytapasäännökset ja valvontamekanismit hallintonsa ja taloutensa vastuulliseksi hoitamiseksi siinä määrin kuin järjestön koko ja toimintatapa edellyttävät. Tällaisia menettelytapasäännöksiä tai valvontamekanismeja voisivat olla esimerkiksi talous- ja matkustussäännöt, palkkauserusteet ja se, miten järjestön päätöksenteon ja toiminnan sisäinen seuranta on järjestetty.

Pykälän *7 momentti* vastaisi pääosin voimassa olevan asetuksen 5 §:n 3 momenttia, mutta ehdotetussa säännöksessä ei mainittaisi enää voimassa olevan 3 momentin 2 kohdassa tarkoitettua nuorisotoimintaa edistävää järjestöä. Kyseinen järjestötyyppi ei ole määritelmänä osoittautunut toimivaksi, ja se vastaa nuorisotyötä tekevän järjestön järjestötyyppiä, joten nuorisotoimintaa edistävän järjestön määrittely erikseen on tarpeetonta.

Pykälän *8 momentti* vastaisi voimassa olevan 5 §:n 4 momenttia. Ehdotetun säännöksen mukaan edellä 7 momentissa säädetyistä hyväksymisperusteista tai järjestön toiminnan valtakunnallisuusmääritelmästä voitaisiin poiketa kieli- tai muun vähemmistön keskuudessa tai toimialallaan valtakunnallisesti edustavaksi katsottavan järjestön osalta edellyttäen, että järjestön toiminta kuitenkin on riittävän kattavaa suhteessa järjestön määrittelemään kohderyhmään.

6 § Valtionavustuksen myöntäminen valtakunnalliselle nuorisotalon järjestölle

Pykälää ehdotetaan muutettavaksi siten, että siinä otettaisiin huomioon nuorisotalon muuttamisesta annetusta laista johtuvat muutokset, jotka koskevat valtakunnallisen nuorisotalon järjestön valtionavustuksen määräytymisperusteita.

Pykälän *1 momentti* vastaisi voimassa olevaa 1 momenttia.

Pykälän *2 momentin* mukaan järjestön toiminnan laatua ja vaikuttavuutta arvioitaessa otettaisiin huomioon järjestön toiminnan tavoitteellisuus, tavoitteiden saavuttaminen ja oman toiminnan kehittämisen seuraaminen nuorisotyön ja -toiminnan osalta.

Pykälän *3 momentin* mukaan järjestön toiminnan ajankohtaisuutta arvioitaessa otettaisiin huomioon, kuinka hyvin järjestön toiminta vastaa nuorten ajankohtaisiin tarpeisiin.

Pykälän *4 momentin* mukaan järjestön toiminnan laajuutta ja saavutettavuutta arvioitaessa otettaisiin huomioon järjestetyn toiminnan määrä ja monipuolisuus, avustettavaan toimintaan osallistuvien määrä, järjestön nuorten jäsenten määrä sekä se, miten hyvin järjestö tavoittaa kohderyhmänsä valtakunnallisesti. Jatkossa toiminnan laajuutta arvioitaessa otettaisiin huomioon toimintaan osallistuvien nuorten määrän lisäksi myös järjestön nuorten jäsenten määrä. Nuorten jäsenten määrä on yksi toiminnan laajuutta kuvaavista vertailukelpoisista mittareista, joka on myös luotettavasti todennettavissa järjestön jäsenrekisteristä.

Pykälän *5 momentin* mukaan nuorten yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon edistämistä arvioitaessa otettaisiin huomioon, millä toimenpiteillä järjestö toteuttaa yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa. Arvioitavaksi tulisi esimerkiksi, miten järjestö edistää tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden toteuttamista erilaisten suunnitelmien ja niiden toteuttamisen avulla sekä miten järjestö varmistaa, että sillä on asianmukaiset ja tehokkaat menettelyt sellaisten tilanteiden varalta, joissa järjestön toiminnassa loukattaisiin tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden periaatteita taikka miten tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden mahdollisiin loukkauksiin järjestön toiminnassa on tosiasiallisesti puututtu.

Pykälän 6 *momentin* mukaan nuorten osallisuuden edistämistä arvioitaessa otettaisiin huomioon, miten nuoret voivat vaikuttaa järjestön toimintaan sekä minkälaista yhteiskunnassa hyödynnettävää osaamista nuoret saavat järjestössä toimiessaan.

Pykälän 7 *momentin* mukaan järjestön hallinnon ja talouden hoitoa arvioitaessa otettaisiin huomioon, miten järjestö on varmistanut, että sen hallintoa ja taloutta hoidetaan vastuullisesti. Keinoja, joilla järjestö varmistaa hallinnon ja talouden vastuullista hoitamista, tarkasteltaisiin vastaavalla tavalla kuin edellä ehdotetun 5 §:n 6 momentin perusteluissa on kuvattu järjestön valtionapukelpoisuusharkinnassa tehtävää tarkastelua.

7 § *Valtakunnallisen nuorisolan osaamiskeskusten hyväksyminen valtionapukelpoiseksi*

Pykälän 1 *momentti* vastaisi voimassa olevan 7 §:n 1 momenttia.

Pykälän 2 *momentti* vastaisi voimassa olevan 7 §:n 2 momenttia.

Pykälän 3 *momentin* mukaan osaamiskeskusten muodostamaa kokonaisuutta arvioitaessa otettaisiin huomioon keskusten toiminta ja osaaminen suhteessa valtakunnallisiin nuorisotyön ja -politiikan kehittämistarpeisiin. Säännös vastaisi voimassa olevan pykälän 3 momentin viimeistä virkettä. Nuorisolain 1.1.2023 voimaan tulleen muutoksen johdosta asetuksessa ei enää jatkossa säädettäisi osaamiskeskusten valtakunnallisen merkityksen ja yhteiskunnallisen vaikuttavuuden arvioinnista. Lisäksi voimassa olevan 4 momentin mukaisesta sääntelystä ehdotetaan luovuttavaksi asetuksessa, koska kyseisen säännöksen keskeinen sisältö on siirretty lain tasolle.

8 § *Valtionavustuksen myöntäminen valtakunnalliselle nuorisolan osaamiskeskuselle*

Pykälän 1 *momentti* vastaisi voimassa olevaa 1 momenttia.

Pykälän 2 *momentin* mukaan osaamiskeskusten tehtävien ja toiminnan laatua ja laajuutta arvioitaessa otettaisiin huomioon osaamiskeskusten palvelukyky ja sen henkilöstön osaaminen suhteessa osaamiskeskusten tehtäviin, toiminnan laatua ja määrää mittaavat tunnusluvut ja toiminnan tavoitteellisuus, taloudellisuus sekä se, miten keskuksen taloutta ja hallintoa on hoidettu. Ehdotettu säännös vastaisi sisällöllisesti voimassa olevan 2 momentin 1–3 kohtaa sekä osittain 4 kohtaa. Jatkossa arvioinnissa otettaisiin huomioon osaamiskeskusten henkilöstön osaaminen suhteessa osaamiskeskusten tehtäviin, kun voimassa olevan 2 momentin 4 kohdan mukaan arvioinnissa on otettu huomioon henkilöstön ammattitaito ja osaaminen. Muutoksella osaamiskeskusten henkilöstön osaaminen kytkettäisiin selkeämmin niihin tehtäviin, joiden hoitamista varten osaamiskeskus on perustettu.

Pykälän 3 *momentin* mukaan osaamiskeskusten kirjanpidon tulee olla järjestetty siten, että siitä käyvät ilmi nuorisotyön valtionavustuksella tuetun toiminnan kustannukset. Säännös vastaisi voimassa olevan 2 momentin 5 kohdan säännöstä.

9 § *Nuorisokeskusten hyväksyminen valtionapukelpoiseksi*

Pykälän 1 *momentti* vastaisi voimassa olevaa 1 momenttia.

Pykälän 2 *momentti* vastaisi voimassa olevaa 2 momenttia.

Pykälän 3 *momentissa* säädettäisiin tarkemmin niistä nuorisokeskusten valtionapukelpoisuuden hyväksymiseen liittyvien arviointitekijöiden huomioimisesta, joista säädetään nuorisolain 20 §:n 2 momentissa. Nuorisolain 1.1.2023 voimaan tulleen 20 §:n 2 momentin mukaan valtionapukelpoisuutta harkittaessa otetaan huomioon muun muassa keskuksen toiminnan laatu, laajuus ja vaikuttavuus sekä nuorisokeskusten muodostama kokonaisuus.

Ehdotetun 3 momentin mukaan nuorisokeskuksen toiminnan laatua arvioitaessa otettaisiin huomioon toiminnan tavoitteellisuus ja keskuksen valmius kehittää nuorisotyötään. Toiminnan tavoitteellisuutta ja keskuksen valmiutta kehittää nuorisotyötään tarkasteltaisiin käytännössä esimerkiksi keskuksen toimintasuunnitelmien ja -kertomusten sekä talousarvion ja tilinpäätösten kautta.

Lisäksi ehdotetun 3 momentin mukaan toiminnan laajuutta arvioitaessa otettaisiin huomioon toimintaan osallistuvien nuorten määrä sekä keskuksen järjestämän oman ohjauksen määrä. Toiminnan vaikuttavuutta arvioitaessa otettaisiin huomioon keskuksen kohderyhmien tavoittaminen sekä keskuksen yhteistyöverkostot ja viestintä. Nuorisokeskusten muodostamaa kokonaisuutta arvioitaessa otettaisiin nykytilaa vastaavasti huomioon kunkin keskuksen koko, maantieteellinen sijainti ja nuorisokeskusten tarjoaman toiminnan monipuolisuus.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin tarkemmin niistä tekijöistä, jotka ovat nuorisokeskuksen valtionapukelpoiseksi hyväksymisen edellytyksenä nuorisolain 20 §:n 2 momentissa säädetyn lisäksi.

Momentin 1 kohdan mukaan nuorisokeskuksen valtionapukelpoisuutta hyväksyttäessä edellytettäisiin, että keskuksen toiminta on pääosin suunnattu nuorille. Säännös vastaisi voimassa olevan 4 momentin 1 kohdan säännöstä. Keskuksen toiminnan katsottaisiin olevan pääosin suunnattu nuorille, kun vähintään puolet sen toiminnasta on yleishyödyllistä nuorisotoimintaa.

Momentin 2 kohdan mukaan edellytettäisiin, että keskuksella on suunnitelmat kestävän kehityksen edistämisestä ja kansainvälisestä toiminnasta, ja että keskus noudattaa suunnitelmia toiminnassaan.

Momentin 3 kohdan mukaan edellytettäisiin, että keskuksen taloutta ja hallintoa hoidetaan vastuullisesti, ja että keskuksella on toiminnan seuranta- ja arviointijärjestelmä. Säännös vastaisi sisällöllisesti voimassa olevan 4 momentin 3 ja 7 kohtaa. Keskuksen talouden ja hallinnon vastuullista hoitoa arvioitaessa tarkasteltaisiin esimerkiksi sitä, noudattaako keskus toiminnassaan keskusta ja sen taloudenhoitoa koskevia voimassa olevia säädöksiä ja muita velvoitteita, omia sääntöjään ja päätöksiään sekä valtionapuviranomaisen antamia avustuksen käyttöä koskevia ehtoja ja rajoituksia.

Momentin 4 kohdan mukaan edellytettäisiin, että keskus on ympäristöltään, tiloiltaan ja varustukseltaan ohjattuun nuorisotyöhön soveltuva. Jatkossa asetuksessa ei enää erikseen edellytetä tilojen soveltuvuutta ympärivuotiseen ohjattuun toimintaan, koska 1.1.2023 voimaan tulleen nuorisolain 20 §:n 2 momentin mukaan valtionapukelpoisuuden hyväksymisen yhtenä edellytyksenä on, että keskuksen pääasiallisena tehtävänä on nuorisotyön keinoin tarjota nuorille ohjattua toimintaa ympärivuotisesti. Siten edellytys keskuksen toiminnan ympärivuotisuudesta ilmenee jo laista.

Momentin 5 kohdan mukaan edellytettäisiin, että keskuksessa on nuorisotyöstä vastaava nuorisotyön ammattilainen, riittävä ohjaushenkilöstö ja riittävä nuorisotyön osaaminen. Säännös vastaisi voimassa olevan 4 momentin 5 kohdan säännöstä.

Momentin 6 kohdan mukaan edellytettäisiin, että keskus huolehtii toimintansa ja ympäristönsä turvallisuudesta. Säännös vastaisi voimassa olevan 4 momentin 6 kohdan säännöstä.

Momentin 7 kohdan mukaan edellytettäisiin, että keskuksen toiminta ulottuu useamman kunnan alueelle. Säännös vastaisi sisällöllisesti voimassa olevan 4 momentin 4 kohdan viimeistä lausetta.

Pykälässä säädettäisiin nykytilaa vastaavasti tarkemmin nuorisokeskuksen valtionavustuksen myöntämisessä huomioon otettavista sisällöllisistä tekijöistä.

Pykälän *1 momentin* mukaan nuorisokeskuksen valtionavustuksen määrää harkittaessa opetus- ja kulttuuriministeriö arvioisi keskuksen suunniteltua ja toteutunutta toimintaa. Momentissa ei säädettäisi enää avustuksen myöntämisestä ministeriön ja nuorisokeskuksen välisessä tavoiteohjausmenettelyssä sovittuihin tehtäviin. Nuorisokeskuksen avustuksen määräytymisen menettelyt ovat olleet päällekkäisiä, kun yhtäältä on arvioitu keskuksen toimintaa tiettyjen arviointikriteerien perusteella ja toisaalta osana tavoiteohjausmenettelyä. Tehtävistä sopiminen opetus- ja kulttuuriministeriön ja nuorisokeskuksen välisessä tavoiteohjausmenettelyssä ei olisi jatkossa enää tarpeellista.

Pykälän *2 momentin* mukaan nuorisotyön laatua arvioitaessa otettaisiin huomioon toiminnan tavoitteellisuus, oman toiminnan seuraaminen, tavoitteiden saavuttamisen arviointi sekä henkilöstön ammattitaito ja osaaminen. Nykyisin toiminnan tavoitteellisuus on ollut yksi nuorisokeskuksen tehtävien, toiminnan laadun ja yhteiskunnallista vaikuttavuuden arvioinnissa huomioon otettavista tekijöistä, ja se on sisällynyt voimassa olevan 10 §:n 3 momentin 3 kohtaan. Arvioinnissa on nykyisinkin otettu huomioon henkilöstön ammattitaito ja osaaminen, mistä on säädetty voimassa olevan pykälän 3 momentin 4 kohdassa. Jatkossa keskuksen nuorisotyön laatua arvioitaessa huomioitaisiin myös keskuksen oman toiminnan seuraaminen ja se, miten keskus itse arvioi omien tavoitteidensa saavuttamista.

Pykälän *3 momentin* mukaan nuorisotyön laajuutta arvioitaessa otettaisiin huomioon ohjattuun toimintaan osallistuvien nuorten määrä ja heidän majoitusvuorokausiensa määrä sekä keskuksen järjestämän oman ohjauksen määrä. Säännös vastaisi sisällöllisesti voimassa olevan pykälän 3 momentin 5–7 kohdan säännöksiä.

Pykälän *4 momentin* mukaan toiminnan vaikuttavuutta arvioitaessa otettaisiin huomioon yhteistyöverkoston monipuolisuus ja laajuus, viestinnän monipuolisuus, kansainvälinen toiminta sekä kestävä kehityksen edistäminen. Kestävä kehityksen edistämisen huomioimisesta säädetään nykyisinkin voimassa olevan pykälän 3 momentin 8 kohdassa. Ehdotetussa säännöksessä tarkoitettua yhteistyöverkoston monipuolisuuden ja laajuuden osalta tarkasteltaisiin muun muassa sitä, miten keskus verkostoituu ja tekee yhteistyötä samoja tavoitteita edistävien toimijoiden ja järjestöjen kanssa. Viestinnän monipuolisuuden osalta tarkasteltaisiin muun muassa sitä, miten keskus viestii omasta toiminnastaan ja miten se tekee näkyväksi nuorisokeskuksen merkityksen nuorisotyön kentällä. Kansainvälisen toiminnan osalta tarkasteltaisiin muun muassa sitä, miten keskus kehittää kansainvälisiä verkostojaan ja verkostotoimintaansa, ja miten keskuksen kansainvälisen toiminnan rakenteita kehitetään.

Pykälän *5 momentin* mukaan talouden ja hallinnon hoitoa arvioitaessa otettaisiin huomioon, miten keskus on varmistanut, että sen taloutta ja hallintoa hoidetaan vastuullisesti. Keskuksen talouden ja hallinnon hoitamisen huomioimisesta säädetään voimassa olevan pykälän 3 momentin 3 kohdassa.

Pykälän *6 momentin* mukaan nuorisokeskuksen kirjanpidon tulee olla järjestetty siten, että siitä käyvät ilmi nuorisotyön valtionavustuksella tuetun toiminnan kustannukset. Säännös vastaisi sisällöllisesti voimassa olevan pykälän 3 momentin 9 kohdan säännöstä.

4 Vaikutukset

Asetusehdotuksella ei ole merkittäviä itsenäisiä taloudellisia tai muita vaikutuksia. Ehdotettuihin muutoksiin liittyviä vaikutuksia valtakunnallisten nuorisoalan järjestöjen, valtakunnallisten

nuorisoalan osaamiskeskusten ja nuorisokeskusten toimintaan sekä niiden valtionapukelpoisuuden hyväksymiseen ja valtionavustuksen myöntämiseen liittyvään menettelyyn on kuvattu laajemmin nuorisolain muuttamista koskevassa hallituksen esityksessä HE 107/2022 vp.

Asetuksen 3 §:n 5 momentin ja 4 §:n 5 momentin ehdotetuilla muutoksilla mahdollistettaisiin jatkossa valtion nuorisoneuvoston sekä arviointi- ja avustustoimikunnan henkilöstön nimittäminen myös toistaiseksi voimassa olevaan palvelussuhteeseen. Ehdotetuilla muutoksilla ei olisi vaikutuksia valtion nuorisoneuvoston sekä arviointi- ja avustustoimikunnan nykyisen määräajaksi nimitetyn henkilöstön asemaan, vaan he jatkaisivat tehtävissään määräajan päättymiseen asti. Ehdotetun voimaantulosäännöksen mukaan nykyisen henkilöstön määräaikaisia nimityksiä kuitenkin jatkettaisiin vuoden 2023 loppuun, jonka jälkeen tehtävät voitaisiin täyttää toistaiseksi voimassa olevina. Nykyisinkin valtion nuorisoneuvoston ja arviointi- ja avustustoimikunnan henkilöstö on palvelussuhteessa opetus- ja kulttuuriministeriöön.

5 Valmistelu

Asetusehdotus on valmisteltu opetus- ja kulttuuriministeriössä.

Osana nuorisolain ja sen nojalla annetun valtioneuvoston asetuksen muuttamista koskevaa valmistelua opetus- ja kulttuuriministeriö järjesti syyskuussa 2020 kaksi informaatio- ja keskustelutilaisuutta, joihin kutsuttiin valtakunnalliset nuorisoalan järjestöt sekä valtion nuorisoneuvoston ja arviointi- ja avustustoimikunnan jäsenet keskustelemaan ja kertomaan näkemyksiään tarpeellisista muutoksista. Valtion nuorisoneuvostolle ja arviointi- ja avustustoimikunnalle tarkoitettu tilaisuus järjestettiin 3.9.2020 ja valtakunnallisille nuorisoalan järjestöille tarkoitettu tilaisuus 10.9.2020. Lisäksi nuorisokeskusten edustajille järjestettiin keskustelutilaisuus nuorisokeskuksia koskevien nuorisolain säännösten muutostarpeista 15.6.2021.

Luonnos asetusehdotukseksi oli samanaikaisesti lausuntokierroksella nuorisolain muuttamista koskevan hallituksen esityksen luonnoksen kanssa ajalla 24.2.–7.4.2022. Lausuntopyyntö hallituksen esityksestä ja siihen liittyvästä asetusluonnoksesta lähetettiin valtakunnallisille nuorisoalan järjestöille, nuorisokeskuksille, kunnille, Suomen Kuntaliitolle, aluehallintovirastoille, sosiaali- ja terveysministeriölle, valtiovarainministeriölle, oikeusministeriölle, Opetushallitukselle, valtion nuorisoneuvostolle sekä arviointi- ja avustustoimikunnalle. Myös muilla tahoilla oli mahdollisuus antaa esitysluonnoksesta lausuntonsa. Kaikki lausunnot ja lausuntoyhteenveto on luettavissa opetus- ja kulttuuriministeriön internetsivuilla <https://okm.fi/hanke?tunnus=OKM039:00/2020>.

Lausuntokierroksen yhteydessä saadun lausuntopalautteen pohjalta on täsmennetty asetusehdotuksen yksittäisiä säännöksiä ja asetusehdotukseen on tehty muutoin joitakin teknisiä tarkennuksia. Lausuntokierroksen jälkeen asetusehdotuksen jatkovalmistelun yhteydessä asetusehdotukseen on lisätty 3 §:n 5 momentin ja 4 §:n 5 momentin muuttamista koskevat säännökset, koska jatkossa asetuksessa ei olisi tarvetta enää säätää valtion nuorisoneuvoston ja arviointi- ja avustustoimikunnan pääsihteerien ja muun henkilöstön toimikaudesta. Muutos liittyy eduskunnan 6.2.2023 hyväksymään arpajaislain muutokseen, jolla poistetaan rahapelituotolla rahoitettujen toimintojen taloudellinen ja määrärahasoon liittyvä riippuvuus Veikkaus Oy:n tuotosta.

Asetusehdotus on tarkastettu oikeusministeriön laintarkastusyksikössä.

6 Voimaantulo

Ehdotetaan, että asetus tulee voimaan 6 päivänä huhtikuuta 2023.

Voimaantulosäännöksen mukaan ennen ehdotetun asetuksen voimaantuloa määräajaksi nimitetty valtion nuorisoneuvoston ja arviointi- ja avustustoimikunnan henkilöstön nimitysten määräaika jatkettaisiin opetus- ja kulttuuriministeriössä vuoden 2023 loppuun. Valtion nuorisoneuvoston sekä arviointi- ja avustustoimikunnan nykyinen henkilöstö on nimitetty opetus- ja kulttuuriministeriön määräaikaisiin virkasuhteisiin 31.8.2023 asti, kuitenkin enintään valtion nuorisoneuvoston tai arviointi- ja avustustoimikunnan toimikauden loppuun. Tarkoitus on, että nykyisen henkilöstön nimityksiä voitaisiin ehdotetun säännöksen nojalla jatkaa vuoden 2023 loppuun asti, jonka jälkeen tehtävät voitaisiin täyttää toistaiseksi voimassa olevina vuoden 2024 alusta lukien.

Nuorisolain muuttamisesta annetun lain 955/2022 voimaantulosäännökseen sisältyy siirtymäsäännökset valtakunnallisten nuorisoalan järjestöjen ja nuorisokeskusten valtionavustuksen myöntämisestä vuodelle 2023, mainitun lain voimaan tullessa voimassa olleiden säännösten nojalla avustusta saaneiden valtakunnallisten nuorisoalan järjestöjen ja nuorisokeskusten valtionapukelpoisuuden arvioinnista sekä ennen mainitun lain voimaantuloa hyväksytyjen valtionapukelpoisten valtakunnallisten nuorisoalan osaamiskeskusten tehtäviin, valtionapukelpoisuuden edellytyksiin ja valtionavustuksen myöntämiseen sovellettavista säännöksistä. Nuorisolain muuttamisesta annetun lain siirtymäsäännökset kattavat myös asetuksella säädettävien valtionapukelpoisuuksia ja valtionavustuksen myöntämistä koskevien säännösten soveltamisen, joten asetusehdotukseen ei näiltä osin sisältyisi enää uudelleen vastaavia siirtymäsäännöksiä.